

4. Туристический сервер Крыма : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.tour.crimea.com/NEWS/21.01.11/3501.html>

Ібрагімова Е.Е., Горда О.С.

ПРОГНОЗУВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Вступ. У структурі життєвих, матеріальних пріоритетів кожної людини незалежно від її соціального статусу перше місце посідає потреба в їжі. Відомий вітчизняний дослідник В. І. Власов вказує на те, що «при не вирішенні продовольчої проблеми людини абсолютно байдужі будь які проблеми інших верств населення, країн, світу» [2, 17]. Саме тому зростає роль продовольчого потенціалу країни, як чинника її державного суверенітету та безпеки в умовах сучасних глобальних проблем.

Виробництво, розподіл і торгівля продуктами харчування хвилюють кожну державу незалежно від того, чи страждає її населення від голоду і недоїдання або забезпечується продовольчими товарами в достатній або надлишковій кількості. Проблема забезпечення продовольчої безпеки та повноцінного харчування в глобальному масштабі виникла більше 50 років тому і є однією з найбільш актуальних проблем сучасності.

Постановка проблеми. Продовольча ж безпека держави забезпечується за рахунок агропромислового комплексу - адже самодостатність країни у забезпеченні населення власним продовольством є невід'ємною частиною ефективного функціонування народного господарства.

Зростання відкритості світових ринків ставить високі вимоги до рівня товарів і послуг національних виробників, а розвиток експортного потенціалу стає умовою не тільки успіху, а й виживання в нинішніх умовах.

Метою статті є розробка прогнозу щодо подальшого розвитку експортного потенціалу та пропозицій щодо забезпечення високо рівня конкурентоспроможності агропромислового комплексу країни. Досягнення поставленої мети можна здійснити через розкриття таких задач, як:

- методичні аспекти прогнозування обсягів експорту машинобудівної галузі України;
- тенденції розвитку галузі та необхідність побудови прогнозу
- подальші перспективи розвитку галузі.

Об'єктом дослідження є процес формування і використання експортного потенціалу агропромислового галузі України. Предметом дослідження є теоретико-прикладні аспекти оцінки і розвитку експортного потенціалу агропромислового комплексу України.

Аналіз останніх публікацій. Значним внеском у дослідження експортного потенціалу агропромислового комплексу країни та його ролі для продовольчої безпеки країни стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених.

П.Т. Саблук, А.А.Фесина [3], В.І.Власов [4] у своїх працях відобразили сучасні погляди на зазначені проблеми та надали рекомендації щодо їх розв'язання.

Основні результати досліджень. Місце агропромислового комплексу в економіці держав важко переоцінити. АПК займає значну частину внутрішнього валового продукту багатьох країн. Незважаючи на те, що частка сільського господарства в регіональному валовому продукті має тенденцію до скорочення, за рахунок розвитку інших галузей економіки, і на даний момент в окремих державах СНД не перевищує 7-8% (див. табл. 1), він і до сьогодні відіграє важливу роль у національній економіці будь-якої держави[6,9].

Таблиця 1. Частка сільського господарства у валовому внутрішньому продукті окремих країн СНД

Частка у ВВП, %		2005	2006		2008
Росія		5,2	4,9	4,9	5,5
Казахстан	7,1	6,4	5,5		5,6
Білорусь		7,5	7,5	7,4	8,3
Україна	10,8	9,2	8,4	7,4	8,6

*Складено автором на основі даних [6, 9].

Україна має значні можливості експорту продукції агропромислового комплексу(АПК). Але разом із тим є багато проблем, що знижують конкурентоспроможність продукції галузі на міжнародних ринках.

За останні роки у сільськогосподарському виробництві України значно загострилися кризові явища: значно знизилася обсяги валової продукції, погіршилося використання природних ресурсів, знизилася родючість ґрунтів, поглибився дисбаланс між галузями рослинництва і тваринництва. Зменшення поголів'я худоби досягло критичної межі при значному зниженні його продуктивності.

На зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів агропромислового комплексу впливає ряд негативних явищ, таких як:

- низька ефективність функціонування чи навіть занепад цієї галузі порівняно з іншими країнами;
- невідповідність структури українського експорту попиту інших країн на продукцію агропромислового комплексу;
- недотримання переважною більшістю підприємств міжнародних вимог виробництва аграрної продукції;

що, в свою чергу, обмежені в свої фінансових та інформаційних ресурсах;

– зайнятість у виробництві аграрної продукції переважно осіб без належної фахової підготовки, внаслідок чого виготовлена продукція втрачає конкурентні переваги не лише на зовнішньому, а й на внутрішньому ринку.

Щоб позбутися негативного впливу цих явищ, необхідно розробити заходи поліпшення державного експортоорієнтованого та конкурентоспроможного на зовнішніх ринках сектора економіки і створення для цього відповідних організаційно-економічних умов.

Проаналізувавши обсяги експорту галузі, можна спрогнозувати, рівень обсягів експорту продукції АПК у 2011 та 2014 рр. В якості вихідних даних візьмемо обсяги експорту продукції в період з 2006 по 2010 рр. (табл. 2).

Для розрахунку необхідно знайти допоміжні показники (табл. 2).

Таблиця 2. Розрахунок показників для здійснення прогнозу обсягу експорту

Порядковий номер	V експорту	Lg номеру року	X ²	XY
1	4713,3		0,000	-
2	6247,7	0,3010	0,0906	1880,557
3	10824,7	0,4771	0,2276	5164,464
4	9514,9	0,6021	0,3627	5728,921
5	9936,1	0,699	0,4886	6945,333
Разом			1,1695	19719,275

Знайдемо середній показник обсягу експорту:

$$Y_{cp} = (4713,3 + 6247,7 + 10824,7 + 9514,9 + 9936,1) / 5 = 8247,34$$

При вирішенні системи рівнянь необхідно обчислити дані для визначення параметрів функції. Рішення виконується методом найменших квадратів:

$$b = \frac{\sum(xy) - nxy_{cp}}{\sum(x^2) - n(x^2)_{cp}} = \frac{19719,275 - 5 \cdot 0,4158 \cdot 8247,34}{1,1695 - 5 \cdot 0,4158} = 8436,25, \quad (1)$$

$$a = y_{cp} - bx = 8247,34 - 8436,25 \cdot 0,4158 = 54. \quad (2)$$

Тоді $\bar{y} = 4739,54 + 8436,25 \lg x$ - лінія тренда (рис. 1). (3)

Знайдемо відхилення вихідних точок від трендових значень (рис. 1)

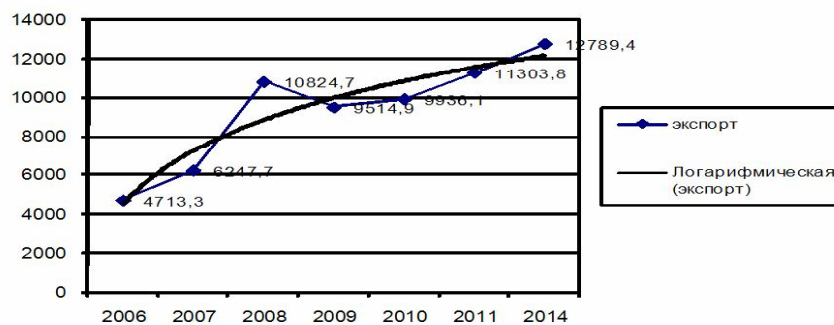

Рис. 1. Обсяги експорту продукції агропромислового комплексу України в 2006 – 2014рр.

*Складено автором на основі даних Держкомстату

Знайдемо відхилення вихідних точок від трендових значень (табл. 3).

Таблиця 3. Дані для розрахунку відхилень вихідних точок від трендових значень

Порядковий номер року	Y	\bar{y}	$y - \bar{y}$	$(y - \bar{y})^2$
1	4713,3	4739,54	-26,24	688,53
2	6247,7	7278,85	-1031,15	1063270,3
3	10824,7		2060,23	4244547,6
4	9514,9	9819	-304,1	92476,81
5	9936,1	10636,478	-700,378	490529,34
Разом				5891512,5

Якщо $y_{cp} = 8247,34$

$$\sigma = \sqrt{\frac{5891512,5}{1085,5}} \quad (4)$$

$$y = \frac{1085,5 \cdot 100\%}{8247,34} = 13,2\%$$

Таким чином, знайдене значення коефіцієнта варіації, що дорівнює 13,2%, показує, що лінія тренда досить близько проходить від вихідних точок експорту товарів. Отриманою формулою можна скористатися для побудови прогнозу на 2011 рік:

$$4739,54 + 8436,25 \cdot 0,7781 = 11303,786 \text{ млн. дол. США.}$$

У 2014 році показник експорту становитиме:

$$4739,54 + 8436,25 \cdot 0,9542 = 12789,409 \text{ млн. дол. США.}$$

Аналізуючи дані обсягів експорту України за 2006–2010 роки, спостерігається тенденція впевненого збільшення цього показника до 2008 року. З 2009 року обсяг експорту знизився на що можна пояснити

експорт знов почав зростати. Проведений прогноз показав, що в 2011 році рівень експорту може скласти 11303,786 млн. дол. США, а у 2014 – 12789,409 млн. дол. США.

Висновки. Радикальне вирішення проблеми забезпечення населення України основними видами продовольства потребує значного збільшення обсягів їх виробництва на основі фінансової підтримки вітчизняного товаровиробника. На сьогодні екстенсивний шлях розвитку сільського господарства практично вичерпався. Тому у подальшому він може здійснюватися лише на основі широкомасштабного впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій, докорінної модернізації засобів механізації.

Зовнішньоекономічні зв'язки та конкурентоспроможність у сфері АПК посідають значне місце в економічній діяльності України, є важливим чинником впливу на структуру і розвиток агропромислового комплексу.

Багато експертів зараз стверджують, що якби Україна не мала свого аграрного сектору, який у період кризи стабільно продовжував приносити в країну доходи від експортних операцій, дефолт за боргами, як і колапс її бюджетної системи, в 2009 р. був би гарантований.

Зміцнення позицій України на світовому ринку значною мірою залежить від ефективності аграрного виробництва, підвищення якості продукції, зростання конкурентоспроможності АПК (розробка та реалізація національної програми підвищення конкурентоспроможності), гармонізації національних стандартів якості з міжнародними, визначення оптимальної структури агропромислового експорту, диверсифікації географічної структури зовнішньої торгівлі. Але без державної політики формування експортоорієнтованого агропромислового виробництва (радикальних дій з боку держави для більш ефективного функціонування вітчизняних товаровиробників у сфері АПК) неможливо говорити про ефективне розвиток АПК. Дані заходи дозволять АПК України адаптуватися до світових стандартів виробництва конкурентоспроможної продукції, зайнявши належне місце в міжнародному поділі праці, відповідне її аграрному потенціалу.

Джерела та література:

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Власов В. І. Глобальна продовольча проблема / В. І. Власов. – К., 2001. – 505 с.
3. Агропромисловий комплекс в системі зовнішньоекономічної діяльності України / П. Т. Саблук, А. А. Фесина, В. І. Власов та ін.; за ред. П. Т. Саблука. – К. : ННЦ ІАЕ, 2005. – 242 с.
4. Агропромисловий комплекс України : стан, тенденції та перспективи розвитку / за ред. П. Т. Саблука. – К. : ІАЕ УААН, 2008. – 764 с.
5. Економіка і управління в умовах глобалізації : матеріали Міжнар. наук.-практ конф. (1-7 груд. 2010 р.) / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, Ін-т економіки і упр. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2010. – 400 с.
6. Экономическое взаимодействие в агропромышленном комплексе стран СНГ. – Алмата, 2010. – 40 с.
7. Промислова політика України “Державна програма розвитку промисловості на 2003?2011 роки” : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://industry.ku.gov.ua/>.
8. Державний комітет статистики України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua